

□ Τα μέρη της Φορεσιάς

Οι πληροφορίες που έχουμε λένε, πως οι τελευταίοι γέροντες των αρχών του αιώνα συνέχιζαν να φορούν για καλή στολή δυο βασικά ενδύματα: Το λευκό, λινό βρακί και το π(που)κάμ(ι)σο. Το βρακί, που συνέχισε να φοριέται γι' αρκετά χρόνια μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, ήταν βαμβακερό και μακρύ ως τον αστράγαλο. Από τα γόνατα και κάτω ήταν στενό, σχεδόν εφαρμοστό, ενώ προς τα πάνω φάρδαινε, ώσπου γινόταν κάτι σαν βράκα. Στη μέση δενόταν μ' ένα κορδόνι από κάνουρα στριφτή, τη βρακοζούνα. Το πουκάμισο, ανοιχτόχρωμο και αυτό, ήταν αρκετά ευρύχωρο, σχεδόν ριχτό, με γιακά παπαδίστικο, έκλεινε μπροστά με κουμπιά, αλλά το κύριο χαρακτηριστικό του αποτελούσαν τα φαρδιά μανίκια του, κάτι σαν της φουστανέλας.

Το είδος αυτό της φορεσιάς ήταν το καλοκαιρινό. Το χειμωνιάτικο ντύσιμο είχε σαν βάση τα μάλλινα υφάσματα και τα σκ(ου)τιά. Στην περίπτωση αυτή τη θέση της βράκας έπαιρνε μπουλμπότσα. Κατά το σχήμα ήταν όμοια με το βρακί, διέφερε όμως στο ύφασμα και στο χρώμα, ήταν μάλλινη και το χρώμα της πάντοτε μαύρο.

Τα χειμωνιάτικα ρούχα του κορμού παρουσίαζαν μεγαλύτερη ποικιλία. Εσωτερικά φοριούνταν μάλλινη φανέλα, πλεχτή στο χέρι, ή καταστάρι (κατασάρκι) από υφαντό με μάλλινη ψιλή κλωστή. Το κομμάτι αυτό είχε στο επάνω μέρος του στήθους μικρό άνοιγμα. Αμέσως μετά ακολουθούσε πουκάμισο σκουρόχρωμο, βαμβακερό, χωρίς γιακά πάντοτε και με μανίκια δίχως μανσέτες.

Τα επανωφόρια αποτελούσαν το απαραίτητο συμπλήρωμα. Το πιο απλό και το συνηθέστερο ήταν ο ντουλαμάς, από ύφασμα μάλλινο, υφαντό, μαύρου χρώματος, κι αυτός χωρίς γιακά. Σχετικά κοντός, μόλις έφτανε μέχρι τη μέση. Από τα δυο μπροστινά φύλλα, το ένα ήταν μακρύτερο, με αποτέλεσμα το κούμπωμα να μη γίνεται στο κέντρο του στήθους αλλά στα πλάγια, κάπως λοξά.

Κάποτε, πάνω από το ντουλαμά, φοριούνταν ένα ακόμα επανωφόρι, από ύφασμα πιο χοντρό και πυκνό - ήταν το σκουτί, που μετά την ύφανση στελνόταν στο μπατάκι να χτυπηθεί - πιο μακρύ και άνετο. Συχνά στην εσωτερική πλευρά, ήταν επενδυμένο, αντί φόδρας, με επεξεργασμένο δέρμα αρνιού, ενώ στο γιακά έφερε γούνα. Το όνομα του πατατούκα. Το επανωφόρι αυτό συγκαταλεγόταν στα επίσημα ενδύματα και θεωρούνταν ρούχο μιας ολόκληρης ζωής. Κάποτε μάλιστα κληροδοτούνταν και στην επόμενη γενεά. Μεταγενέστερη πρέπει να θεωρείται η βραχέα, που είναι συνδεδεμένη με τον νεωτερικό τρόπο ένδυσης. Πρόκειται για επενδύτη από χοντρό σκουτί, ραμμένο όπως ένα σύγχρονο παλτό, που έφτανε ως τη μέση των μηρών και φοριούνταν πάνω από το σακάκι.

Η κάπα, το κουκ(ου)λιάτο και το νταλαγάνι ήταν τρία χειμωνιάτικα επανωφόρια, που φοριούνταν τις καθημερινές. Η πρώτη ήταν αμάνικη, έφερε μυτερή κουκούλα και στα πλάγια δυο ανοίγματα, για να μπορούν να βγαίνουν τα χέρια. Στο επάνω μέρος ήταν κάπως στενότερη και φάρδαινε όσο κατέβαινε. Και κατέβαινε ως κάτω στους αστραγάλους. Η πρώτη ύλη ήταν κατσικίσιο μαλλί, γι' αυτό και δεν κατασκευάζονταν στα ρουμλουκιώτικα χωριά, αλλά αγοράζονταν έτοιμη. Φοριούνταν κυρίως από τους βοσκούς κάθε είδους, γιατί, βαριά καθώς ήταν, την απέφευγαν οι ζευγαράδες, διότι τους εμπόδιζε στις εργασίες τους. Πάντως, ήταν τόσο ζεστή και αδιάβροχη, ώστε επέτρεπε σε όσους τη φορούσαν να

ξεχειμωνιάζουν στις καλύβες και στα βοσκοτόπια χωρίς προβλήματα.

Ένα πολύ ελαφρύτερο και πιο πρακτικό επανωφόρι ήταν το κουκλιάτο. Υφαινόταν στον αργαλειό με κάνουρα από μαλλί σιάργκαβο, μπατανιζόταν για να πυκνώσει και ραβόταν από επαγγελματίες ραφτάδες. Είχε το σχήμα περίπου της κάπας, είχε όμως κανονικά μανίκια, έφερε και αυτό τη μυτερή κουκούλα - απ' όπου και τ' όνομα του - και φοριούνταν τόσο από τους βοσκούς όσο και από τους ζευγαράδες.

Κάτι ενδιάμεσο, ανάμεσα σε κάπα και κουκλιάτο, αποτελούσε το λεγόμενο νταλαγάνι. Πρόκειται για ένα είδος ελαφράς κάπας, πιο κοντής και με μανίκια επίσης κοντά. Το υλικό της ήταν ίδιο με της κάπας.

Άτομα νεαρής ηλικίας, με κάποια οικονομική άνεση, φρόντιζαν την ένδυση τους κάπως περισσότερο. Φορούσαν βέβαια πάλι την παραδοσιακή μπολμπότσα, όχι κατ' ανάγκη μάλλινη, τα ρούχα του κορμού όμως παράλλαζαν. Το πουκάμισο κατασκευαζόταν από ύφασμα αγοραστό, χρωματιστό, ραβόταν περίτεχνα, με γιακάδες μεγάλους, όπως περίπου των ναυτικών, και πλατιά πέτα, που σκέπαζαν το "σακάκι". Ο λόγος που η τελευταία λέξη τοποθετήθηκε σε εισαγωγικά είναι πως πρέπει να γίνει διάκριση από το σημερινό σακάκι. Επρόκειτο για ένα ρούχο άβολο, μάλλον διακοσμητικό, εφαρμοστό στις πλάτες και στα μανίκια, που έφτανε ως τη μέση, ευρύχωρο μόνο στο μπροστινό μέρος, που όμως ποτέ δεν κούμπωνε, αφήνοντας έτσι, την εσωτερική φόδρα να φαίνεται.

Ακόμα και από τη στολή αυτή, την κάπως προχωρημένη, δεν έλειπε το ζουνάρι. Πράγματι, οι Ρουμλουκιώτες, άντρες και γυναίκες, είχαν την πρόνοια, με όλες τις φορεσιές και για όλες τις εποχές, να μην αφήνουν τη μέση τους, το μέρος του σώματος που τόσο καταπονείται στις γεωργικές και κτηνοτροφικές δουλειές, ακάλυπτο και εκτεθειμένο.

Το αντρικό ζουνάρι αποτελούνταν από ένα μάλλινο, μακρόστενο ύφασμα, συνήθως μαύρο, που το μήκος του έφτανε αρκετά μέτρα. Το τύλιγμα έφτανε λίγο πάνω από τους γοφούς και ανέβαινε σκεπάζοντας όλη την κοιλιακή χώρα. Ήταν μονόχρωμο και δεν έφερε καμιά διακόσμηση.

Σχετικά με την υπόδηση έχουμε πει πως για τις καθημερινές, αναντικατάστατο ήταν το τσαρούχι, από δέρμα χοιρινό. Τσαρούχια φορούσαν και οι γυναίκες, όταν ακολουθούσαν τους άντρες στις γεωργικές ασχολίες. Αναπόσπαστο μέρος των τσαρουχιών αποτελούσαν τα μπγιάλια, τα οποία έπαιρναν τη θέση της κάλτσας. Τα μπγιάλια ήταν ορθογώνια κομμάτια σπιτικού μάλλινου υφάσματος, με σιάργκαβο χρώμα. Ένα μέρος τους τυλιγόταν γύρω από την πατούσα και έμπαινε μέσα στο τσαρούχι, το υπόλοιπο τυλιγόταν πάλι γύρω από τα καλάμια και στερεωνόταν πάνω τους με νουζίτσες

(λουρίδες από δέρμα) ή τσαρχόσκ(οι)να. Αντίθετα, με τα παπούτσια φοριούνταν πάντοτε μάλλινες κάλτσες, τα γνωστά σκ(ου)φούνια, σε χρώματα που ταίριαζαν με τα υπόλοιπα ρούχα, μαύρα, άσπρα, γαλάζια.

Το κάλυμμα του κεφαλιού, που όπως προείπαμε ήταν υποχρεωτικό, διακρινόταν, επίσης, σε

καθημερινό και επίσημο. Το πρώτο αποτελούνταν από ένα μακρόστενο κομμάτι μάλλινο αλλά ελαφρύ ύφασμα, πλάτους περί τα είκοσι πέντε εκατοστά και μήκους ως ενάμισι μέτρο, το οποίο δένονταν στο κεφάλι, έτσι ώστε να σκεπάζει το μέτωπο, τ' αυτιά και το πίσω μέρος του κρανίου. Κάποτε, ιδιαίτερα τους καλοκαιρινούς μήνες, με τις μεγάλες ζέστες, τον κεφαλόδεσμο αυτό τον αντικαθιστούσε ένα ύφασμα ελαφρύτερο, λινό, με χαρακτηριστικό κίτρινο χρώμα. Έτσι, όταν ο άντρας έλεγε, π.χ., "δώσι μίτου κίτρινου", εννοούσε αυτό το κομμάτι του υφάσματος, που τον προφύλαγε από τον ήλιο, τη σκόνη, τον

ιδρώτα και τους πονοκεφάλους.

Οι πληροφορίες μας λένε, πως οι ηλικιωμένοι φορούσαν τις επίσημες μέρες ένα είδος φέσι. Αυτό αντικαταστάθηκε αργότερα από τη γνωστή τραγιάσκα και πολύ αργότερα από το ψάθινο καπέλο.